

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र निष्णात (M.Lib I.Sc)
परीक्षा : डिसेंबर - २०२५

सत्र - १
विषय : माहिती साठवण आणि प्रतिप्राप्ती (ML24-112/ML 25-112)

दिनांक : १०/१२/२०२५ गुण : १०० वेळ : स. १०.०० ते दु. १.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. (१०)

१. ----- अमेरिकेतील ग्रंथालयांना वर्ल्डकॅट सेवा सुरु केली.
अ) OCLC ब) INFLIBNET
क) DELNET ड) None of the above
२. Zip Drive ची स्थापना
अ) १९८० ब) १९९०
क) १९७० ड) १९६०
३. प्रेसिज निर्देशन पद्धतीमध्ये नोंदी करून त्या ----- नुसार लावून ठेवल्या जातात.
अ) अनुवर्णक्रमानुसार) अनुक्रमे
क) दोन्ही अ आणि ब ड) वरीलपैकी काहीही नाही
४. प्रीसीस इंडेक्सिंग सिस्टीम प्रथम खालील ठिकाणी वापरली गेली:
अ) लायब्ररी ऑफ काँग्रेस वर्गीकरण ब) ड्यूई दशांश वर्गीकरण
क) ब्रिटिश राष्ट्रीय ग्रंथसूची (बीएनबी) ड) सार्वत्रिक दशांश वर्गीकरण
५. श्रृंखला निर्देशन पद्धती कोणी विकसित केली?
अ) एस.आर. रंगनाथन ब) डेरेक ऑस्टिन
क) एफ.डब्ल्यू. लँकेस्टर ड) मेलविल ड्यूई
६. कि वर्ड निर्देशन पद्धतीचे समन्वयक कोण आहे?
अ) एम.इ.सेअर्स ब) डेरेक ऑस्टिन
क) एफ.डब्ल्यू. लँकेस्टर ड) एच.पी. ह्युन
७. १९७१ मध्ये प्रीसीस इंडेक्सिंग सिस्टीम ----- ने विकसित केली.
अ) बी.एन.बी. (ब्रिटिश नॅशनल बिल्बिओग्राफी) ब) इंडियन नॅशनल बिल्बिओग्राफी
क) युनेस्को ड) लायब्ररी ऑफ काँग्रेस
८. श्रृंखला निर्देशन पद्धती कोणत्या वर्गीकरण पद्धती मधून घेतली आहे.
अ) दशांश वर्गीकरण पद्धती ब) युनिव्हर्सल डेसिमल क्लसिफिकेशन
क) द्विबिन्दु वर्गीकरण पद्धती ड) लायब्ररी ऑफ काँग्रेस क्लसिफिकेशन
९. मुक्त निर्देशन पद्धतीचे प्रकार :
अ) क्लिक ब) क्लॉक
क) क्व्याक ड) वरिल सर्व
१०. उल्लेख निर्देश म्हणजे काय?
अ) ग्रंथालयात उपलब्ध असलेल्या पुस्तकांची यादी ब) अभ्यासपूर्ण प्रलेखांमधील उल्लेखांचा मागोवा घेणारी यादी
क) बातम्यांमधील लेखांसाठी शोध इंजिन ड) साहित्यिक चोरी तपासण्यासाठी एक साधन

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)

१. माहिती प्रतिप्राप्तीची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची आवश्यकता विशद करा.
२. माहिती प्रतिप्राप्ती प्रणालीच्या मूल्यमापन कसोट्या सांगा.
३. निर्देशनाच्या विविध भाषांचे प्रकार सांगून स्पष्ट करा.

- प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)
१. पश्चात समन्वय निर्देशन पद्धतीवर सविस्तर माहिती लिहा.
 २. मुक्त निर्देशन पद्धती ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे विविध प्रकार सांगा.
 ३. माहितीचा शोध घेण्याच्या कार्यपद्धतीचे टप्पे व माहितीचा शोध घेणाऱ्या मार्गाची वैशिष्ट्ये सांगा.

- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)
१. बुलियन ऑपरेटर
 २. कडाळीद्वित पत्र
 ३. उल्लेख निर्देश

English Translation

Information Storage & Retrieval Systems (ML24-112 ML25-112)

Q. 1 Choose the correct option (10)

1. ----- launches WorldCat service to US libraries.

a) OCLC	b) INFLIBNET
c) DELNET	d) None of the above
2. Zip Drive was founded in.

a) 1980	b) 1990
c) 1970	d) 1960
3. In PRECIS Indexing system the records are arranged as per ----- .

a) Alphabetical	b) Serially
c) both a & b	d) None of the above
4. The PRECIS Indexing System was first for use in:

a) Library of Congress Classification	b) Dewey Decimal Classification
c) British National Bibliography (BNB)	d) Universal Decimal Classification
5. The Chain Indexing System was developed by:

a) S.R. Ranganathan	b) Derek Austin
c) F.W. Lancaster	d) Melvil Dewey
6. Who Coordinators of Keyword indexing?

a) M.E. Sears	b) Derek Austin
c) F.W. Lancaster	d) H.P. Luhn
7. PRECIS was developed by ----- in 1971.

a) British National Bibliography (BNB)	b) Indian National Bibliography
c) UNESCO	d) Library of Congress
8. Chain Indexing system is derived from which classification scheme?

a) Dewey Decimal Classification (DDC)	b) Universal Decimal Classification (UDC)
c) Colon Classification (CC)	d) Library of Congress Classification
9. Types of free indexing system

a) KWIC	b) KWOC
c) KWAC	d) All of the above

10. What is a Citation Index?

a) A list of books available in a library	b) A database that tracks citations between scholarly articles
c) A search engine for news articles	d) A tool for checking plagiarism

Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. Explain the concept of information retrieval and explain its need?
2. State the evaluation criteria of information retrieval system.
3. Explain different types of indexing languages.

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Write detailed information on post coordination Indexing system.
2. Explain the concept of free indexing system and explain its different types.
3. State the steps in the information retrieval process and the characteristics of the information retrieval process.

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Boolean Operators
 2. Edge Notched Card
 3. Citation Index
-